

ÍNDEX

Pàgina/es

1.- Tema de la novel·la.....	3
2.- Resum de la introducció.....	3
2.1.- Autoria.....	3 i 4
2.2.- La novel·la.....	4 i 5
2.3.- Versemblança i ficció.....	5 i 6
2.4.- Tirant: personatge de carn i ossos.....	6, 7 i 8
2.5.- Humorisme i sensualitat.....	8
2.6.- Aquesta versió.....	9
3.- Mapa de les aventures de Tirant.....	10
4.- Descripció física dels personatges principals.....	
5.- Nom dels personatges principals.....	
6.- Nom dels personatges secundaris:	
6.1.- Tirant a Anglaterra.....	
6.2.- Tirant a Sicília i a Rodes.....	
6.3.- Tirant a l'Imperi Grec.....	
6.4.- Tirant al Nord d'Àfrica.....	
6.5.- Tirant torna a l'Imperi Grec.....	
7.- Comentaris:	
7.1.- La Cort d'Anglaterra (festes i tornejos, ...).....	
7.2.- La Cort de Constantinoble.....	
7.3.- La Cort de Sicília.....	
8.- Buidat dels trets humorístics.....	
9.- Proposta de treball número 5.....	

10.- Proposta de treball número 6.....

11.- Llista de lèxic culte.....

1.- TEMA DE LA NOVEL·LA

2.- RESUM DE LA INTRODUCCIÓ

Escrita a partir de 1460 i publicada primera vegada el 1490, Tirant lo Blanc és una novel·la caballeresca que narra les aventures d'armes i d'amor del seu protagonista. Qualificada com a novel·la total, la seva versemblança l'allunya de les novel·les de cavalleries de l'edat Mitjana; i la trama variada i rica en registres, la fan lectura plaent i divertida.

2.1.- Autoria

El seu autor és Joanot Martorell (1413o1414 -1468). Era un cavaller bregós, de vida agitada plena d'afers cavallerescos d'armes, i bon coneixedor dels usos i costums de la cavalleria; habituat al tracte cortesà, interessat en els afers militars d'europa i amb una visió molt humana i atrevida, dels assumptes amorosos.

Les bregues i enfrontaments el van dur a mantenir una correspondència en defensar del que ell creia que eren els seus drets. Aquestes lletres de batalla són una bona mostra tant del seu coneixement d'aquestes pràctiques. De tots només ens n'interessen dos:

- Entre 1437 i 1445 va mantenir un sostingut enfrontament amb el seu cosí Joan de Montpalau.
- El segon va enfrontar Joanot Martorell i Gonçalbo d'Híjar, comanador de Muntalbà entre 1444 i 1450.

Joanot Martorell, aprofità la seva pròpia experiència en la elaboració de la seva obra , com tots els bons novel·listes.

A la fi de la novel·la el lector, es veu sorprès amb un comiat en que se li informa que Joanot Martorell no va poder acabar la seva narració i que es el cavaller Martí Joan de Galba qui la va finalitzar.

2.2.- La novel·la

S'obre amb una lletra de Joanot Martorell adeçada al rei expectant Fernando de Portugal, en què afirma que el llibre es la traducció d'una novel·la anglesa.

Tirant lo Blanc narra les aventures d'armes i amor de Tirant des del seu nomenament de cavaller fins a la seva mort.

Narrada en tercera persona, Tirant lo Blanc és una novel·la tancada, discursiva i lineal, en què la narració i el diàleg de vegades retòric i solemne, de vegades vivíssim i enginyós, es fonen amb encert, en el mar d'una trama d'una gran varietat temàtica.

El seu estil s'ajusta clarament al to dels episodis narrats; des del greu i seriós de les escenes cavalleresques i militars, fins al fresc, viu i intencionat dels episodis més humorístics o eròtics.

La novel·la pot ser dividida en cinc parts i totes tenen una doble línia argumental (armes/amor), unida, però, és una trama humorística que segueix la vida del protagonista.

2.3.- Versemblança i ficció

Cervantes s'havia divertit llegint el Tirant i recomanava als lectors del seu *Don Quijote de la Mancha* que se l'enduguessin a casa, perquè era un llibre divertit i seriós alhora i perquè era un llibre diferent dels que li havien fet perdre el seny al seu bon Alonso Quijano.

El *Tirant*, presenta una cavalleria possible a la seva societat; creïble i versemblant, que obeeix tant el canvi de gustos estètics, com a les necessitats del món de la cavalleria al s. XV: un món que el lector pot considerar pròxim al seu i a través del qual pot reformar la validesa de l'estament a què pertany i, la necessitat de la seva existència i del lloc que ocupa en la societat. El llibre té un model de cavaller exemplar i humà alhora: possible i creïble.

La versemblança és una necessitat tant ideològica com literària en el moment que Joanot Martorell escriu la seva narració. El seu mèrit és haver-se'n adonat i haver-ho fet amb una extraordinària novel·la.

Admirador de la cavalleria a la qual pertany, la novel·la reflecteix amb fidelitat els usos i costums cavallerescos de la seva època, sempre tractats amb seriositat i respecte. Són resultat de l'observació de la realitat molts dels episodis novel·lats, que si no ven passar mai exactament com els llegim, podrien haver passat: la cerimònia en que Tirant és fet cavaller; les festes del casament del rei d'Anglaterra, les justes i els tornejos, els combats a ultrança, amb les lletres de batalla que els envolten. Joanot Martorell no vacil·la a incloure-hi episodis històrics prou coneguts dels seus contemporanis: Tirant participa en l'alliberament de l'illa de Rodes, assetjada pels moros i els genovesos, fet que s'havia esdevingut realment 1444. D'altra banda, en la recerca de la versemblança, Martorell fa que el seu protagonista, a més de moure's en el seu mateix temps, corri per una geografia real, coneguda i perfectament ajustada a la cartografia i a la divisió politico-geogràfica del moment: Anglaterra, França, Sicília, Rodes, Constantinoble, i el nord d'Àfrica; i fins i tot els noms de molts cavallers, cristians i moros, són perfectament ajustats a la realitat del s. XV.

Cal entendre que estem davant d'una novel·la i no d'un llibre d'història. Martorell actua com a novel·lista, i amb elements perfectament reals i històrics construeix una narració que és ficció.

Encara que la novel·la sigui versemblant i no hi manquen alguns episodis fantasiosos i clarament inversemblants. Són molt breus i irrelevants. El primer, l'aparició del mític rei Artús i la seva germana Morgana, personatges literaris. En canvi, la conversió de milers de musulmans al cristianisme és notòriament irreal. ¿Estaven ja en l'original de Joanot Martorell, o són deguts a Martí Joan de Galba, com tendeixen a creure alguns crítics? En tot cas, la seva presència a la novel·la no altera de cap manera la impressió de versemblança.

2.4. – *Tirant: Personatge de carn i ossos.*

Tirant és un cavallet valent fort, hàbil amb les armes, un gran estratega militar, amb gran ànim i amb dots de comandament innegables, a més de ser un cortesà educat i gentil. Però allò que sedueix més al lector és la seva humanitat. Tirant, en canvi, sens presenta ric psicològicament, ens captiva i se'ns fa molt proper per la riquesa i varietat dels seus comportaments, amb consonància amb la varietat de situacions que es donen en la novel·la. Per la seva versemblança: perquè tots els seus fets són propis del comportament humà i dintre dels seus límits possibles.

Tirant és un cavaller notable i un bon militar, que venç sempre, i amb uns avantpassats il·lustres en el món de la cavalleria. Tirant conserva, el seu caràcter de cavaller virtuós, valent i admirable, però viu en un món ben real i actua sempre dins el marc del que és possible: els seus combats individuals són sempre contra un sol cavaller, ell és desbarçonat sovint i la majoria de vegades, com és raonable, en surt ferit. Joanot Martorell s'afanya a donar-nos la raó de les seves victòries: el seu èxit no es deu a una força sobrehumana, sinó a la seva capacitat de resistència i al seu enginy.

Si en les seves aventures Tirant es comporta dintre dels límits de la capacitat humana, és en les escenes

amoroses on s'humanitza definitivament i se'ns fa més atractiu per les seves devilitats i pel seu ampli registre de situacions perquè passa. Enamorat sobtadament i irresistiblement de Carmesina la primera vegada que la veu, el seu amor és des de l'inici ben terrenal, i les seves relacions són, la història de la frustració d'un desig amoros-sexual insatisfet. La seva indecisió, el porta a vegades a situacions que voregen el ridícul.

La humanització de Tirant arriba a la màxima expressió en el moment de la seva mort. Perquè Tirant mor de malaltia i després d'haver fet testament.

La crítica ha cregut veure en el personatge Tirant elements biogràfics que podrien haver estat inspirats en alguns personatges històricament reals, i sobretot en la figura de Roger de Flor, el capità dels Almogàvers.

Tirant, és un personatge de ficció, humà i ben perfilat psicològicament que recull elements biogràfics de personatges rigurosament històrics.

Els altres personatges estan menys dibuixats que Tirant. No obstant això, tots estan clarament caracteritzats.

I Carmesina? Ella és un personatge encisador, possiblement, és el de menys complexitat psicològica de tota la novel·la, moguda únicament per la idea de preservar la seva virginitat; una actitud simple i unidireccional que contrasta vivament amb la complexitat de la seva mare.

2.5. – *Humorisme i sensualitat.*

Són dos elements sense els quals el Tirant no seria el que és. Es converteixen en un tret essencial a partir de l'estada de Tirant a Sicília. I la seva presència és cabdal perquè la lectura sigui atractiva i divertida. .

Joanot Martorell, home bregós que no vacil·la a fer que Tirant traspassi el cap del seu oponent entrant-li la daga per l'ull, o que es complau a explicar-nos amb to solemne les cerimònies d'un torneig fastuós, és yambé capaç d'observar la realitat des d'una perspectiva faceciosa. L'humorisme sovint s'empelta de sensualitat en les escènes amoroses. Aquesta sensualitat, sempre divertida i sempre atrevida, abraça una gamma de situacions tant variades com la delicadesa i la subtilitat cortesana d'episodis com aquell en què Carmesina no permet a Tirant que li besa la mà per la part de fora, però li ofereix la palma. I el ridícul, la picardia, l'erotisme i l'astúcia.

Elements d'un erotisme no disfressat, que són tant ferqüents al *Tirant*, tan variats, tan ben narrats, tan pròxims al lector i tan ben integrats en la novel·la que en són un element constitutiu absolutament impossible d'oblidar i part fonamental del seu realisme.

2.6. – *Aquesta versió*

Malgrat el seu encant, *Tirant lo Blanc*, és una novel·la que no està a l'abast de la majoria dels lectors d'avui. La llengua, l'extensió, juntament amb una bona part del seu estil, presiosament retòric i tant de gust de la seva època, però avui clarament anacrònic i pesat, impossibiliten, de fet, que el lector no especialitzat i, d'una manera particular, el lector jove, hi entri amb interès i es diverteixi amb les aventures dels seus personatges.

Adreçada a ells, que fet i fet, veu la llum cinc-cents anys després de la publicació de la novel·la, intenta oferir un text senzill i de fàcil lectura, i, alhora, fidel al text de Joanot Martorell. Fidelitat relativa, perquè aquesta no és la narració de Joanot Martorell, sinó la meua, i perquè tota mutilació, encara que es vulgui fer amb cura i bona intenció, és sempre dolorosa i deforma l'original. I malgrat, als episodis suprimits, parlaments escurçats i les escenes eliminades o abreujades, aquesta versió ofereix la varietat que el caracteritza i inclou tots els elements que li són essencials.

3. – MAPA DE LES AVENTURES DE TIRANT LO BLANC

1er viatge
2on viatge
3er viatge
4at viatge
5è viatge
6è viatge
7è viatge
8è viatge
Naufragi

4.- DESCRIPCIÓ FÍSICA DELS PERSONATGES PRINCIPALS.

- TIRANT LO BLANC: Era un cavaller valentíssim en les armes, liberal, animós, savi, i destre en totes les coses.
- CARMESINA: Era una dama molt bella, amb una cara angèlica. Tenia el cabell que resplandia com si fossin madeixes d'or; les celles que semblaven fetes amb pinzell; els seus ulls que relluïen com pedres precioses, i el seu nas prim i afilat, ni massa gran ni massa petit, d'extrema blancor de lliris i roses mesclades; llavis vermells com el coral, dents molt blanques, menudes i espesses, que semblaven de cristall; per les seves mans d'extrema blancor; pels dits llargs i prims, i les ungles acanonades i encarnades.

5.- NOM DELS PERSONATGES PRINCIPALS.

- Tirant lo Blanc
- Diafebus
- Carmesina

6.- NOM DELS PERSONATGES SECUNDARIS.

6.1.- Tirant a Anglaterra.

- Guillem de Varoic Ermità
- Duc de Lancastre
- Comtessa
- Kirieleison de Muntalbà
- Donzella Madresilva

6.2.- Tirant a Sicília i a Rodas.

- Duc de Bretanya
- Soldà d'Alcaire
- Princep Felip
- Tenebrós
- Ricomana
- Felip
- Infanta
- El duc de Messina
- Gran Mestre de Rodas
- El Soldà

- El filòsof de Calàbria

6.3.– *Tirant a l'Imperi Grec.*

- Emperador de Constantinoble
- El Gran Turc
- L'Emperadriu
- La Infanta Caremsina
- Estefania
- La viuda reposada
- La donzella Plaerdemavida
- Pírimus
- Escuder del duc de Macèdonia

6.4.– *Tirant al Nord d'Àfrica.*

6.5.– *Tirant torna a l'Imperi Grec.*

7.– COMENTARIS:

7.1.– *La Cort d'Anglaterra (festes, tornejos,...)*

7.2.– *La Cort de Constantinoble.*

Un cop arribats a Constantinoble van anar a veure l'Emperador, i la família i tota la ciutat estaven de dol perquè el fill de l'Emperador havia mort combatent. Tirant al veure Carmesina (la filla de l'emperador de Constantinoble), tant bella i angelical com era se'n va enamorar, igual que ella de Tirant. Llavors Tirant ha de marxar a combatre contra els Turcs i en surt victoriós,

7.3.– *La Cort de Sicília.*

Tiant lo Blanc va navegar cap a Sicília amb el príncep Felip, el fill del rei de França.

La filla del rei de la Cort de Sicília, Ricomana, es va enamorar de Felip, però aquest no parava de fer bajanades, i Ricomana es va donar compte que era beneït. Tirant es va donar compte d'aquest fet i no volia separar-se de Felip.

Ricomana al veure que Tirant sempre tapava les beneïteries de Felip va voler que Tirant deixés sol a Felip, i Tirant va advenir a Felip d'aquest fet i li va dir que vigilés amb tot el que feia i deia perquè sino Ricomana no voldria casar-se amb ell. Per sort Felip al final no la va esguerrar i Ricomana va haver de casar-se amb ell.

8.– BUIDAT DELS TRETOS HUMORÍSTICS.

- Pàgina 113: ... mostrava els seus pits, dues pomes cristal·lines del paradís...
- Pàgina 131: ... Però deixem-los estar amb el seu dol i tornem a veure que fa Tirant...
-

9.– PROPOSTA DE TREBALL NÚM.5

Tirant, contra la història, salva l'impèri oriental de les mans dels turcs. Això com saps, no és veritat: l'antiga Bizanci, després Constantinoble, és avui la ciutat d'Istanbul a l'estat turc. Quan i com es va esdevenir aquest fet?

L'Àsia Menor ha estat poblada des de l'antiguitat més remota, i l'Anatòlia central va ser el centre d'un dels grans imperis del Pròxim Orient, el dels *hitties* (segles XVIII–XIIIaC). A partir del segle XII aC, amb l'establiment de colònies gregues a la costa anatòlica de la Mar Egea, es va iniciar un llarg procés d'helenització, que la denominació romana (establiment de la província d'Àsia, el 133 aC) no va fer sinó consolidar, sobretot a les ciutats. Quan, el 324 dC, Constantí va instal·lar la capital de l'Imperi d'Orient a **Bizanci**, rebatejada amb el nom de **Constantinoble**, naixia el nucli d'un imperi cristià –basat en l'ortodòxia grega– que hauria de perdurar en les terres de la Turquia actual fins a mitjan segle XV, al llindar de l'edat moderna.

A partir del segle VII, els pobles turcs, originaris de l'Altai, a l'Àsia central, van entrar en contacte amb els àrabs i es van islamitzar. Una dinastia turca, la dels *seljúcides*, va estendre els seus dominis per tot l'espai musulmà de l'Orient Mitjà entre el segle XI i el segle XII. Després d'entrar al servei dels califes, van acabar per substituir-los i prengueren el poder a Bagdad. El domini bizantí sobre Anatòlia, debilitat per les incursions del àrab, va acabar de fet el 1071, quan els *seljúcides* va obrir l'Àsia Menor als turcs procedents de l'est, que es van establir a Anatòlia: d'aquesta manera, la civilització turca musulmana va substituir la grega cristiana.

L'imperi *seljúcida* va ser destruït l'any 1243 per les invasions dels mongols. El buit de poder va ser aprofitat per una tribu turca, la dels otomans, que van construir un estat al nord-oest d'Anatòlia i van instal·lar la seva capital a Bursa (1326). Més tard van penetrar a Tràcia, i l'any 1364 va establir la seva nova capital a Adrianòpolis, que van anomenar Edirne. Finalment, el 1453, quan ja dominaven els Balcans, el soldà Mehmet II va conquerir Constantinoble, l'últim reducte bizantí, que va canviar el seu nom pel d'**Istanbul**. Començava aleshores la gran època del poder otomà, a Àsia, Àfrica i Europa.

10. – PROPOSTA DE TREBALL NÚM.6

Hauràs observat que Joanot Martorell, es mostra burleta, enginyós i desvergonyat en les escenes eròtiques, en canvi en les més pròpiament cavalleresques o militars, és molt seriós. Per a ell la cavalleria no és cap broma. Explica el canvi de to entre l'escena de la calça i la sabata, per exemple, i la batalla amb el senyor de Vilesermes.

11. – LLISTA DE LÈXIC CULTE.

Atribolada: Afigida, torbada, atordida, esverada.

Colobrines: Peça d'artilleria del segle XVI i XVII.

Espingardes: Giny, canó, escopeta, fusell.

Flagell: Assot, fuet, canut, cilici, suplici.

Elm: Capell, casc, capell de ferro, capellina.

Bacinets: Elm, capell de ferro, cervellera.

Abillat: Guarnit, adornat, ornamentat, emplenat, empolainat, empolistrat, embellit, decorat, revestit.

Brocat: Llana, esperonat.

Pavesina: Parès, escut.

Desimbolt: Expedit, desembaraçt, diligent, destre, solt, àgil, lliure.

Penons: Banderes, estandarts, senyeres, distintius.

Lliurea: Jaqué, capot, gavany.

Jaspis: Diaspres.

Nigromància, nigromàntic: Endevinador, bruixot, endeví.

Lligall: Bolic, farcell, plega.

Alans: Gossos de presa.

Xarnera: Frontisa, blegadissa, articulació, juntura.

Manyoples: Guants, guantellets.

Engonal: Pubis.

Perjur: Infidel, deslleial, traïdor, fals, pèrfid, felló, vil, renegat.

Fementit: Traïdor, deslleial, infidel, pèrfid, judes.

Peixent: Nodrint, fornint, alimentant.

Torbar: Alterar, transtornar, trastocar, confondre.

Irada: Enfellonida, enquimerada, irritada.

Aiguamans: Obi, rentamans, bacina, lavabo, ribella.

Ardit: Agosarat, gallard, atrevit, audaç.

Argue: Cabrestant, torn, gigre, gavineta, càbria.

Vogar: Remar, gronxar.

Fus: Broca, pua, fusany, fusall, losange.

Anafils:

Vituperosa:

Porfidiejar:

Hacanees:

Gonella:

Estrenu:

Estotgeu:

Pudicícia:

Celcitud:

Desoint:

Dogals:

Segó:

Sedicions:

Esbalaïts:

Literatura Catalana: Tirant lo Blanc

II

